

مۆدېلا كاركرنا خوښدنا سهرهتايي ئا باژارنى يوقاسكوكولا دژى توندوتىژى و ههلاواردنى

بهشدارى پهرودهمى مافى بهشدارى كرن له ژينگههكه ئاسايشه پهرودهمى هميه ياسايا (§ 29 Pol)

پيشگيرى و پيشگرتنا پيشوخت

1 پلانريزى و ب سيستم بوون

- ريفهبر (ريختور) ب شيوازمكى پلاندرىژ سهركدايهتيا كار و چالاكيين دژى توندوتىژى، چهوساندن، ههراشيكرن و جوداكارى دكمت
- ل ههر قوتابخانهيهكى، تيمهك دهئته پيكنيان يان كهسكى بهرپرس دهئته دهستنيشانكرن، دا كو ههماهنگى بكمت و بهردوامى دهته كار و چالاكيين دژى توندوتىژى، چهوساندن، ههراشيكرن و جوداكارى د ناڤ يهكئى (قوتابخانهي) دا. "كهسى بهرپرس (نهوى هاتيه دهستنيشانكرن) ئهنامه د لژنا (تيمى) چاڤدرييا ساخلهميا قوتابيان يا جفاكى دا.
- د پلانا سالانه يا خاندنى يا قوتابخانى دا، دئ ناڤين كهسين بهرپرس، ئارمانج، شيوازين كاركرنى، و ههلسهنگاندنا كارين دژى توندوتىژى، چهوساندن، ههراشيكرن و جوداكارى هينه نفيسين.
- ريسايين ناڤخو بين قوتابخانى، رينماين كاركرنى، پلانا و مكهڤى و دادپهرومى، دگهل ريكارين دژى توندوتىژى، چهوساندن، ههراشيكرن و جوداكارى؛ دئ دگهل قوتابيان، دايك و بابان (خودانين وان) و كارمەندين قوتابخانى هينه گهنگهشكرن و روونكرن.
- د پلانا و مكهڤى و دادپهرومى دا، بنهماين كاركرنى دهئته نفيسين، كا دئ چوا ژينگهكا تژى قهبولكرن و ريزگرتن هئته ئاڤاكرن و پاراستن.

2 كولتورمكى كاركرنى بى كو ههستا پيڤهڤى (جفاكى) و پشكداريكرنى ب هيز دكمت

- شارهبايين (تهكنيكين) ههست، سلامهتى، و پهيوهنديكرنى؛ و مك پشكهك ژ ناڤهروكا 'دهژميرى سالانه بى خوشگوزارنى' و د ههمى بارودوخين ژيانا روژانه دا دهئته مهشكرن.
- ستافى قوتابخانى ب شيوازمكى زانا و ب مبهست، پشتهقانييا پهيوهنديين د ناڤهرا گرووپان و ههڤالان دا دكمت، ههرومسا هاريكاريا ئيكرگرتنا وان و ريگريكردى ل تهنايى (بى كهسي) دكمت.
- ههمى جفاكى قوتابخانى (ستاف و قوتابى) كار دكهن بو پيشخستنا پهيوهنديين ئهرينى و دانا فيدباكى (پيدانا نيرينين) باش، ههرومسا كولتورمكى كاركرنى ئاڤا دكهن كو ريزى ل جوداهى و ههمجوريا مروڤان بگريت.
- ستافى قوتابخانى د ناڤ وانميان دا باس ل قى بابته دكهن، ههرومسا دگهل قوتابيان پيڤه روژ و ههفتهفين تاييهت ب ڤان مژاران (و مك ههفتهيا دژى چهوساندنى) ريكدن.
- قوتابى رولهكى چالاك د ناڤ كار و چالاكيين ب هيزكرنا ههستا پيڤهڤى و خوشگوزارنى دا دگيرن، ههرومسا د بواري ريگريكردى ل توندوتىژى، چهوساندن، ههراشيكرن و جوداكارى؛ ئهڤه ژى ب ريكا سپاردنا ئهرك و بهرپرسيارميين جودا بو وان.
- ستافى قوتابخانى پهيوهنديهكا ههڤيشك (دوباره) و تژى باومرى دگهل دايك و بابان (خودانين قوتابيان) ئاڤا دكهن.
- ژنا چاڤدرييا ساخلهميا قوتابيان يا جفاكى ب شيويهكى پلاندرىژ كار دكمت بو پيشخستنا خوشگوزارنى و سلامهتيا جفاكى قوتابخانى.

3 جفاكهكى تهنا و سلامهت

- توندوتىژى ب چو رهنگان ناهئته قهبولكرن. ههمى جفاكى قوتابخانى ب شيوازمكى ريڤخراو (سيستماتيڤ) دژى ههر رهڤارمكا نهپيڤى و نهجوان رادوستن و دستومردانى تيدا دكهن.
- د ناڤ جفاكى قوتابخانى دا، ب شيويهكى رهنهگرانه پيڤاچوون د بها (قيمت) و نورمين جفاكى دا دهئته كرن، و ئهگه پيڤى كر دئ هينه گوهورين؛ ب رهنهگكى كو ههر ئهنامهكى جفاكى و مك خو بهئته قهبولكرن و ريز لى بهئته گرتن.



- قوتابی تېدگه‌هن کا رامانا توندوتیژی، چوساندن، هراشیکرن و جوداکاریی چیه؛ هروسا دزانن چها دستومردانی د بارودوخان دا بکمن و ستافی قوتابخانی ژئ ناگهدار بکمن.
- ستافا قوتابخانی نیشانین قوربانپوونا توندوتیژی، چوساندن، هراشیکرن یان جوداکاریی دناسن، و بابمتی دگهل قوتابی و دایک و بابان (خودانین وان) دنیخنه بمر باس.
- ستافا قوتابخانی (کارمهند) خولین راهینانی و مردگرن ل سمر ناقرؤکا مودیلی کارکرنی (سیستمی کارپیکری).

دستومردان

- ستافی قوتابخانی همیشه دستومردانی دکمن د هس توندوتیژی، چوساندن، هراشیکرن و جوداکارییهکی دا کو ببینن یان ناگهدار بن ل سمر؛ هروسا دگهل همی لایمنین پشکدار د بارودوخی دا، بابمتی پروون دکمنوه و ل سمر دناخفن.
- ستافا قوتابخانی ل دهسپیک دگهل وی کسسی دناخفن یی کو هاتیه چوساندن (قوربانی)، و پاشان دگهل لایمنین دی بین پشکدار دناخفن.
- ل دوماهیا پروونکر نهوی (سلماندن)، دهیته ریکهفتن و د ناف تیپینییهکا ئلیکترونی دا دهیته تومارکرن، کا د پاشه‌روژئ دا دی چها رهمقار هیته کرن.
- ستافا قوتابخانی ل ههمان روژ دایک و بابان (خودانین قوتابی) ژ پروودانی ناگهدار دکمن.
- ناگه‌گومان همیت کو بارودوخ نیشانین تاوانمکی تیدا بن، ستافی قوتابخانی ل دویف پیدقی [رایورتا یاراستنا](#) [زارؤکان \(Lastensuojeluilmotus\)](#) یان [رایورتا تاوانی و یاراستنا زارؤکان](#) - و ینگه‌ئنه‌جام ددن (ل دویف یاسایا پاراستنا زارؤکان، بمدئ ۲۵). ب گشتی یا باشه پیدقیوونا ب پشته‌فانیی (پشتگیریی) بو همی لایمنین پشکدار بهیته دیارکرن و پروونکر نهوی. ل دویف پیدقی، دشیت مروف شاونیش و راویژئ [دگهل یولیسین ئنکمر \(Ankkuripoliisi\)](#)، یان لژنا هلسه‌نگاندنا پیدقیین، [خیزانین زارؤکار، یان ژئ نفیسینگه‌ها ناویژئ یوانی یا ناوچیا فیله‌ندا ناقراس](#) یان [\(Keski-Suomi\)](#) بکمت.
- ئه‌گمر کارین خه‌لمت (توندوتیژی یان چوساندن) بمر دوما بن، دایک و باب، قوتابی، کسین بمر پرس، و ستافی پیدقی بو کومبونمکی دهیته بانگکرن.
- ستافی قوتابخانی دایک و بابان ناگهدار دکمن ژ هس توندوتیژی، چوساندن، هراشیکرن یان جوداکارییهکا د ریکا قوتابخانی دا چیبیت؛ هروسا ل دویف پیدقی پشته‌فانیی پیشکیش دکمن بو پروونکر نهوی و چارمه‌سکرنا بارودوخی.

دویفچوون و پشته‌فانییا پاشومخت

- ستافا قوتابخانی ب شیومیهکی ریکخراو و بو دمه‌کی پیدقی و دریز چاقدیریا بارودوخی دکمن، و پشتر است دبن ژ هسنتی قوتابی ب تمه‌ایی و سلامتی ل ناف قوتابخانی و د ریکا قوتابخانی دا. بو مای مه‌ها ئیکی همی حفتیان، بو مه‌ها دوی هس دوو حفتیان جارمکی، و پستی هینگی ژئ ل دویف پیدقی.
- ماموستایا پولی، سمر پرشتی پولی، یان کسسی بمر پرس ئمرکی دویفچوونی دگر نه ئستو، مه‌گمر ب شیومیهکی دی ریکهفتن ل سمر هاتیبته کرن.
- ستافا قوتابخانی پیدقیوونا ب پشته‌فانیی بو همی لایمنین پشکدار و بو همی گروپی (پولی) هلسه‌نگاندن دکمن. پشته‌فانیین تاکه‌کسی و کومه‌لایمتی ل دویف بارودوخی و ب راویژ دگهل پاشپور و شارمزاین خزمه‌تگوزارین چاقدیریا قوتابیان دهیته ریکهفتن.
- ستافا قوتابخانی دایک و بابان ژ پروسیا دویفچوونی ناگهدار دکمن، و ل دویف پیدقی لایمنین پشکدار ناراسته‌ی خزمه‌تگوزارین پشته‌فانیی [بین دهرقه‌ی قوتابخانی دکمن، وهک: چالاکیین ئنکمر \(Ankkuritoiminta\)](#)، [گروپی](#) [پشته‌فانییا هه‌فه‌لاتیان 'Selviytyvät'](#) یی سمر ب ریکخراو MLL، [یان ویستگه‌ها پشته‌فانیی نان \(Tukipysäkki\)](#) یا سمنترئ خیزانی.
- ل دویف پیدقی، گمنگه‌شیا پمرومدهی (Kasvatuskeskustelu) بو قوتابی دهیته ئنجامدان یان ریکارمکی تمه‌یکرنی (Kurinpitotoimi) بو دهیته بریاردان، ب ممرجه‌کی کو تمه‌ئی قوتابی، ئاستی گه‌شه‌کرنی، بارودوخی کارئ خه‌لمت، و دمرنجامین وئ ل بمر چاف بهیته و مرگرتن.

- کار و رهفتارین قوتابخانې سالانه دهېنه ههلسهنگاندن و پېشخستن ل دویف کۆمکرنا زانیارییان، بۆ نمونه: راپرسیا ساخلمیا قوتابخانې، راپرسیا رازیوونا قوتابی و قوتابخانې، و پېومرئ TEAviisari.

توندوتیژی دشیت یا دموونی، جهستهیی یان سیکسی بیت. توندوتیژی بریتییه ژ بکارئینانا ئهقهست یا دهسهلاتی، کۆنترۆلکرنی، یان هیزا جهستهیی، یان ژی گهفکرن ب ئهجامدانا وان کاران. کردارین توندوتیژی دشین د ناڅهرا قوتابیان بخو دا، یان د ناڅهرا قوتابی و کارمهندین قوتابخانې دا رووی بدن. نازاردان، گهف کرن و جوداکاری ههمی جوړین توندوتیژی نه.

نازاردان بریتییه ژ نازاردانا دموونی، جهستهیی یان جفاکی یا کهسهکی دی ب شتوهمیهکی ئهقهست و دووباره. چهوساندن دشیت د ژینگهها دیجیتالی (ئینتهرنیت و سوشیال میدیا) دا ژی رووی بدهت.

ههراشیکردن بریتییه ژ ههرا رهفتارهما (ب ئاخستن یان ب کردار) کو ب ئهقهست بریندارکرن، گهفکرن، شهرمزارکردن، یان کیمکرنا ریز و کهرامهتا کهسهکی یان گروپهکی مروڤان بخوڅه بگریت.

جوداکاری بریتییه ژ پشتگوځستن یان دوبرخستنا تاکهکهس یان گروپهکی، یان سهردهمیهکا خرابتر دگهلکرن، یان دانانا وان د بارودوخهکی نرمتر دا بهرامبهر کهسین دی.

ههمی نهو کارین ل سهري هاتینه ناماژمپیکرن (توندوتیژی، چهوساندن، ههراشیکردن، جوداکاری) دشین وهک تاوان (Rikos) بهینه ههژمارتن.